

Henkilökohtainen budjetointi
Avain kansalaisuuteen

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

AVAIN KANSALAISUUTEEN: Osallisuutta, itsemääräämisoikeutta ja valinnanvapautta sekä tukea henkilökohtaisen budjetointimallin avulla

TOIMINTASUUNNITELMA Diakin ja Porin yhteistoiminta-alueen osatoteutuksesta

Hankeaika: 1.6.2016 – 31.5.2019

Rahoitus: Porin yhteistoiminta-alue, 6000€

TOTEUTTAJAT	Diak Porin toimipiste ja Porin yhteistoiminta-alue (Porin perusturva, Pori, Ulvila, Merikarvia)
Hankkeen lähtökohdat ja tarve	<p>Suomalainen palvelujärjestelmä on pääosin tarjontaperusteinen, eikä palvelujärjestelmä ohjaudu asiakkaan valintojen mukaan. Asiakasohjautuvina palvelumalleina on käytössä vain palveluseteli, joskin siinäkin viranomaisen ohjaa setelin käyttöä. Eri maissa, kuten Englannissa ja Hollannissa, asiakas voi sekä sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöön perustuen valita tavanomaisesti järjestetyn palvelu- ja hoitomallin tai henkilökohtaiseen budjetointiin perustuvan palvelumallin. Kansainvälisten kokemusten mukaan henkilökohtainen budjetointimalli edistää hyvinvointia sekä lisää toimintakykyä päättää omaa elämää koskevista asioista.</p> <p>HB-hanke tukee sote-uudistuksen valinnanvapausmallin kehittymistä. Sipilän hallituksen valinnanvapauslain luonnoksessa (21.12.2016) henkilökohtainen budjetointi on otettu yhdeksi palvelujen tuottamistavaksi. Hanke tuottaa valinnanvapaus-lainsäädännön valmistelun tueksi seurantatietoa sekä raportin henkilökohtaisen budjetoinnin mahdollisuuksista ja edellytyksistä.</p>
Tavoitteet	<p>Hankkeen yhteisenä tavoitteena on kehittää yhdessä kohderyhmien kanssa asiakasohjautuva, asiakkaan valtaistamista ja itsemääräämisoikeuden vahvistamista sekä valinnanvapautta korostava uudenlainen henkilökohtaiseen budjetointiin perustuva työskentely- ja palvelumalli sekä hyvinvointipalvelut kokoavat palvelutarjottimet. Lisäksi tavoitteena on parantaa asiakasryhmien elämänhallintaa ja arjen toimintakykyä sekä vahvistaa osallisuutta ja toimijuutta niin, että kyky toimia riittävän hyvänä vanhempana vahvistuu. Hankkeen yhteisenä tavoitteena on myös tuottaa tietoa kohderyhmän sekä verokkiryhmän osalta asiakasvaikutuksista, uudenlaisen henkilökohtaisen budjetoinnin palvelumallin toimivuudesta ja soveltuvuudesta suomalaiseen palvelujärjestelmään sekä HB-mallin kustannusvaikuttavuudesta.</p> <p>Porin yhteistoiminta-alueen pilotin tavoitteena on tavoittaa perheelliset aikuiset, joilla on jokin kuormittava tekijä(t) elämässä. Henkilökohtaisen budjetoinnin avulla pyritään toteuttamaan perheen asiakassuunnitelmaan pohjautuvat palvelut tukemalla asiakkaan valinnanvapautta, niin että perhe / asiakas suunnittelee palvelujensa tarkemman sisällön HB:n rajoissa ja valitsee palvelujen tuottajan. Tarvittaessa perheen / asiakkaan tukena toimii HB-avustaja. HB:n avulla pyritään edistämään perheen / asiakkaan toimintakykyä, toimintakyvyn muutos mahdollisesti mitattavissa. HB:n vaikutuksen työntekijän rooliin ja asemaan, muutoksen kuvaaminen. Tavoitteet kokonaisuutena mukaiset.</p> <p>Hyvinvoinnin palvelutarjottimeen sisältyy kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteiset palvelut. Palvelusetelillä (sähköinen järjestelmä) on mahdollisuus hankkia seuraavia palveluita: diagnostiset tutkimukset, yleis- ja erikoislääkärin vo, lapsiperheiden kotipalvelu, puheterapiapalvelut sekä lääkinnällinen kuntoutus. Maksuttomia palveluita yhdessä 3. sektorin kanssa on mm. Eron edessä illat ja Vanhemman Neuvo sekä muut toiminnot potilasjärjestöjen kanssa.</p>

<p>Porin pilotin toiminta-alueen esittely</p>	<p>Porin perusturvakeskus järjestää sosiaali- ja terveystalvet Porin, Merikarvian ja Ulvilan asukkaille. Toiminnan painopiste on ennaltaehkävesssä työssä ja se pohjautuu sekä alueelliseen että moniammatilliseen yhteistyöhön ja kumppanuuteen. Sosiaali- ja terveystalvet tuotetaan siksi pääasiassa lähitalveluina, mutta osa palveluista järjestetään keskitetysti. Sähköisiä palveluita on käytössä jonkin verran, panostus tulevaisuudessa niiden kehittämisessä ja laajentamisessa sekä mobiilitoiminnan lisääminen.</p> <p>Pilottiin lähdettiin mukaan, koska tämän kautta pystytään hyvin valmistautumaan sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliseen uudistukseen, varsinkin valinnanvapauden osalta. Pilotin aikana on mahdollista kokeiluun myös niiden palveluiden osalta jotka eivät tällä hetkellä ole mukana valinnanvapausluonnoksessa. Ajatuksena on, että kohderyhmän talvet olisi toteutettavissa kokonaisuutena HB-mallin avulla. Pilotista odotetaan saavan tietoa asiakkaiden todellisesta osallisuudesta, työntekijöiden valmiuksista muutokseen ja HB:n vaikutuksista asiakkaan kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin.</p>
<p>Pääasialliset vastuutoimijat</p>	<p>Diak: Tuula Pehkonen-Elmi ja Anu Arola Porin perusturva: Mari Levonen, Sari Merimaa, Tarja Mannila, Katri Rajala, Elise Inberg , Tarja Rantamäki sekä osallistuja lastensuojelusta, lisäksi Satu Katajamäki (kustannusvaikutusten seuraaminen).</p>
<p>TOTEUTUS</p>	
<p>Toimenpiteet, aikataulut ja vastuutaho</p>	<p><u>Toimenpide 1. Perehdytys ja koulutukset:</u> Hanketta on esitelty Porin perusturvan vastuutoimijoille 8.12.2016, jolloin päätettiin Porin pilotin kohderyhmä. Vastuutoimijat ovat informoineet työntekijöitä HB-hankkeesta ja työntekijöille järjestetään vielä yhteinen perehdytystilaisuus keväällä 2017. Samassa tilaisuudessa esitellään myös Kykyviisari.</p> <p>HB-avustajiksi on suunniteltu perheenjäseniä, kokemusasiantuntijoita, perusturvan työntekijöitä, Diakin opiskelijoita ja/tai 3. sektorin toimijoita. HB-avustajat päätetään kevään 2017 aikana ja heille järjestetään koulutus.</p> <p>HB-hanketta esitellään myös alueen palveluntuottajille (yksityiset, 3. sektori ja muut).</p> <p><u>Aikataulut ja vastuutaho:</u> Hankkeen esittely Porin perusturvan vastuutoimijoille, syksy 2016 / Diak HB-hankkeen perehdytys sekä Kykyviisari-koulutus työntekijöille, kevät 2017 / Diak, hanke + työterveyslaitos HB-avustajien kouluttaminen / hanke + Diak Palveluntuottajien tapaaminen (yksityiset, 3. sektori ja muut), kevät 2017 / Porin perusturva + Diak</p> <p><u>Toimenpide 2. Hankkeen käytännön toteutus ja arviointi:</u> Kohderyhmän tavoittaminen sekä HB-vaihtoehdon esittely aloitetaan asiakasvastaanoitoilla keväällä 2017 lähtien. Uusia asiakkaita ei oteta kesän 2018 jälkeen. Hankkeen aikana kerätään tietoa HB-mallin vaikutuksista kohderyhmän ja verrokkiryhmän hyvinvointiin, toimintakykyyn ja kustannusvaikutuksiin. Myös työntekijöiden kokemaa muutosta seurataan. Diakin opiskelijat suorittavat opintoihinsa sisältyviä</p>

	<p>opintojaksoja hankkeen parissa ja osallistuvat seurantatietojen sekä arviointimateriaalin keräämiseen kohderyhmän ja verrokkiryhmien osalta.</p> <p><u>Aikataulut ja vastuutaho:</u> Kohderyhmän tavoittaminen sekä HB-vaihtoehdon esittely asiakasvastaanotoilla, kevät 2017 alkaen / Porin perusturva Palveluiden toteuttaminen HB:n mallilla, syksy 2017- kevät 2019 Hankkeen vaikutukset kohderyhmän ja verrokkiryhmän hyvinvointiin, toimintakykyyn sekä kustannuksiin / Diak + Porin perusturva, 2018-2019 Työntekijän asemaan liittyvä muutos / Diak, opinnäytetyöt 2017- Kehittämistehtävät, tiedonkeruu ja analysointi, kevät 2017 lähtien / Diak</p> <p><u>Toimenpide 3. Kustannukset ja niiden arviointi:</u> Kustannusvaikutuksissa arvioidaan HB-mallin synnyttämiä kustannuksia verrattuna tavanomaiseen toimintatapaan. Kustannusten arvioinnissa selvitetään muun muassa, kuinka paljon resursseja (mm. työntekijöiden panos, HB-avustajat) palveluntuottamiseen käytettiin.</p> <p><u>Aikataulut ja vastuutaho:</u> Nykyisten palveluntoteuttamisen kustannusten selvittäminen, kevät 2017 / Porin perusturva Kustannusten selvittäminen HB- mallissa, 2017-2019 / Diak + Porin perusturva</p> <p><u>Toimenpide 4. Viestintä ja markkinointi:</u> Hankkeen alkuvaiheen viestintä keskittyy hankkeen esittelyyn kaikille sidosryhmille: Porin perusturvan johtoryhmälle, vastuutoimijoille, työntekijöille, alueen palveluntuottajille, kohdeasiakkaille sekä Diakin henkilökunnalle ja opiskelijoille.</p> <p>Hankkeeseen edetessä Diakin projektikoordinaattori sekä pilottialueen vastuutoimijat raportoivat hankkeen etenemisestä muille hankkeen osatoteuttajille ja pilottialueille. Lisäksi hankkeen etenemisestä tiedotetaan myös alueellisesti erilaisten julkaisujen muodossa.</p> <p><u>Aikataulut ja vastuutaho:</u> Hankkeen esite kohdeasiakkaille, kevät 2017 / hanke + Diak Palvelutuottajien tapaaminen ja HB-hankkeen esittely, kevät 2017 / Porin perusturva + Diak Hankkeen projektiryhmien kokoukset / hanke + Diak + pilottialueet Hankkeen koulutukselliset seminaarit / hanke</p>
Kohderyhmän kuvaus ja koko	<p>Perheelliset aikuiset, joilla on jokin kuormittava tekijä elämässä. Perheessä voidaan odottaa erityislasta, perheessä on jo erityislapsi, monikkoraskaus, yksinhuoltajuus tai jokin muu asia esim. lastensuojelun jälkihuollon piirissä oleva vanhempi tai raskautta varjostava päihteidenkäyttö.</p> <p>Kokonaismäärä max. 20. Uusia asiakkaita ei oteta kesän 2018 jälkeen.</p>
Arviointi	<p>HB-hankkeessa käytetään Kykyviisaria, joka pyrkii mittaamaan hankkeen vaikutuksia asiakkaan hyvinvointiin, hyvinvoinnin muutokseen sekä toimintakykyyn. Kykyviisari on Työterveyslaitoksen Sosiaalinen osallisuus ja työ- ja toimintakyvyn muutos Solmu – ESR-koordinaatiohankkeen kehittämä. Kykyviisari on käytössä ESR:n toimintalinjan 5:n kehittämishankkeissa. Kykyviisari on työ- ja toimintakyvyn arviointimenetelmä kaikille työikäisille ja sitä käytetään HB-hankkeessa kohderyhmän nykytilanteen kartoittamiseen, työ- ja toimintakyvyn arviointiin sekä mahdollisten muutostavoitteiden</p>

	<p>asettamiseen. Lisäksi Kykyviisari auttaa hanketta oman toimintansa arvioinnissa ja raportoinnissa.</p> <p>Hankkeen aikana arvioidaan myös palvelujen ja HB-mallin kehittymistä, toimintaedellytyksiä sekä vaikutuksia työntekijöiden rooliin ja asemaan.</p> <p>Kustannusvaikutuksissa arvioidaan HB-mallin synnyttämiä kustannuksia verrattuna tavanomaiseen toimintatapaan. Kustannusten arvioinnissa selvitetään, kuinka paljon resursseja (mm. työntekijöiden panos, HB-avustajat) palveluntuottamiseen käytettiin → kustannusten seuraaminen / arviointi / verrokkiryhmä.</p> <p>HB-hankkeen aikana käytetään tarvittaessa myös muita pilottialueen käyttämiä mittareita.</p>
<p>Hankkeen viestintä ja markkinointi</p>	<p>Hankkeen viestinnän lähtökohtana on avoimuus, näkyvyys- ja julkisuusperiaate. Tavoitteena on, että eri kohderyhmien tietoisuus lisääntyy ja tietoisuuden lisääntymisestä kerätään seurantatietoa hankkeen tiedonkeruussa.</p> <p>Hankkeen sisäisen viestinnän tavoitteena on huolehtia, että kaikilla hankekumppaneilla ja pilottialueen vastuutoimijoilla on tieto hankkeen tavoitteiden ja toiminnan etenemisestä. Ulkoisen tiedottamisen tavoitteena on varmistaa hankekehittämisen näkyvyys paikallisella, alueellisella ja valtakunnallisella tasolla sekä tulosten näkyvyys ja hyvien käytäntöjen levittäminen.</p> <p>Päävastuu hankkeen tiedotuksesta ja viestinnästä on hankkeen projektipäälliköllä (Metropolia ammattikorkeakoulu), joka koordinoi hankkeen tiedotus-, viestintä- ja vuorovaikutussuunnitelman toteutuksen yhdenmukaisuutta ja huolehtii hankkeen viestintämateriaalien sisällöstä ja hankinnasta.</p> <p>Alueellisesta viestinnästä vastaa Diakin projektikoordinaattori, yhteistyössä pilottialueen vastuutoimijoiden kanssa. Alkuvaiheen viestintä keskittyy hankkeen esittelyyn kaikille sidosryhmille: Porin perusturvan vastuutoimijoille, työntekijöille, alueen palveluntuottajille, kohdeasiakkaille sekä Diakin henkilökunnalle ja opiskelijoille.</p> <p>Hankkeeseen edetessä Diakin projektikoordinaattori sekä pilottialueen vastuutoimijat raportoivat hankkeen etenemisestä muille hankkeen osatoteuttajille ja pilottialueille. Hankkeessa mukana olevat vastuutoimijat myös huolehtivat, että viestintä hankkeen tavoitteiden ja toiminnan etenemisestä toteutuu. Lisäksi hankkeen etenemisestä tiedotetaan myös alueellisesti erilaisten julkaisujen muodossa.</p>
<p>Kehittämistoiminnan tulosten vakiinnuttaminen ja hyvät käytänteet</p>	<p>Hankeaikana koko Satakunta pidetään ajan tasalla pilotista Satasote-työskentelyä hyödyntäen. Pilotin kokemuksia voidaan hyödyntää Satasote työskentelyssä kun valmistaudutaan tulevaan. Onnistuneet ja hyvät käytännöt tulevat osaksi tulevaa sotea ja Pori toimii esimerkkinä muille toimijoille kun valinnanvapauslaki astuu voimaan. Pilotin aikana saatuja kokemuksia tullaan hyödyntämään tulevaisuuden palveluiden suunnittelussa, ennakoimaan tulevaa. Pilotissa aikana uudesta toimintamallista (HB) tehdään tuttu ja asiakaskeskeinen toimintamalli, joka on helppo ottaa käyttöön kun pohjalla on positiivisia kokemuksia.</p>